

inkubatorpomyslow.org.pl

GRUPA GROUP ГРУППА ГРУПА DIE GRUPPE GRUP GURUUB

Zin, czyli niezależna publikacja współtworzona przez osoby z doświadczeniem uchodźczym, przebywające w ośrodku dla cudzoziemców

Innowacja polega na wydaniu niezależnej publikacji, przygotowanej przez grupę autorów i autorek – osoby z doświadczeniem migracji i uchodźstwa. Gazetka w formie zina to zbiór pierwszoosobowych świadectw i historii, ale też płaszczyzna wymiany doświadczeń, zarówno między osobami z doświadczeniem uchodźstwa, jak i z lokalną społecznością (dzięki spotkaniom autorskim i dystrybucji zina w lokalnych instytucjach). Podczas jego tworzenia uczestnicy i uczestniczki biorą udział w warsztatach poświęconych samorozwojowi i psychicznemu wzmocnieniu.

Dla kogo, czyli kto jest odbiorcą innowacji?

Innowacja jest skierowana do osób z doświadczeniem migracji lub uchodźstwa, w tym osób przebywających w miejscach tymczasowego zamieszkania (otwartych ośrodkach dla cudzoziemców), oczekujących na legalizację swojego pobytu w Polsce. Innowację można wdrażać także w innych miejscach, gdzie przebywają lub spotykają się osoby z doświadczeniem migracji lub uchodźstwa.

Pośrednio z innowacji korzysta społeczeństwo przyjmujące, czyli mieszkańcy i mieszkanki okolicznych miejscowości, zlokalizowanych przy ośrodkach, oraz inni odbiorcy zina.

Przez kogo, czyli kto może wdrożyć innowację?

- Organizacje wspierające osoby z doświadczeniem migranckim lub uchodźczym.
- Centra i świetlice wielokulturowe.
- Kawiarnie społecznościowe.

Po co, czyli na jakie problemy odpowiada innowacja?

Zine Grupa jest próbą praktycznego zmierzenia się z poniższymi problemami:

- lęk, strach i wrogie postawy lokalnych mieszkańców wobec osób z innych krajów,
- brak rzetelnej wiedzy o osobach z doświadczeniem uchodźstwa wśród lokalnej społeczności i osobistych relacji z nimi,
- brak integracji osób przebywających w otwartych ośrodkach dla cudzoziemców,
- brak zajęć dla osób przebywających w otwartych ośrodkach dla cudzoziemców i ich ograniczone kontakty ze środowiskiem zewnętrznym.

Istotnym aspektem innowacji jest psychiczne wzmocnienie uczestników i uczestniczek. Warsztaty mają na celu wspieranie ich poczucia sprawczości i możliwości kreatywnego wyrażenia siebie w namacalnej formie, jaką jest zin. Wspólna praca nad zinem jest również pretekstem do lepszego poznania się i wymiany doświadczeń między grupami, które na co dzień często nie mają ze sobą kontaktu.

Innowacja ta daje możliwość bycia zauważonym i docenionym zarówno przez osoby z najbliższego otoczenia, jak i spoza ośrodka. Monotonia i nuda wynikające z ograniczonych możliwości podjęcia pracy zarobkowej (brak pozwolenia na pracę, przyznawanego czasowo przez Urząd do Spraw Cudzoziemców) to codzienność wielu osób, dlatego przełamanie tego schematu jest niezwykle ważne.

Jedną z trudności wynikających z przebywania w ośrodku jest także słaba wymiana informacji ze środowiskiem zewnętrznym i najbliższą okolicą

(mieszkańcami) oraz brak współpracy z innymi ośrodkami na terenie kraju. Problemem jest również brak dostępu do materiałów czytelniczych w ojczystym języku mieszkańców. W życie w ośrodku wpisana jest tymczasowość, która utrudnia planowanie przyszłości i osadzenie w nowym kontekście. Dlatego istotną kwestią jest integracja osób wewnątrz samego ośrodka, a także, w dalszej perspektywie, wymiana doświadczeń pomiędzy ośrodkami i osobami, które taki pobyt mają już za sobą.

Jak to się stało, czyli jak powstała innowacja?

Autor innowacji – Aleksander Grzybek – na co dzień pracuje jako brand designer i zajmuje się komunikacją wizualną. W ramach swojej pracy magisterskiej na kierunku sztuki społecznej w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego przygotowywał zina z działkowcami z warszawskich rodzinnych ogrodów działkowych. Publikacja spotkała się z dużym entuzjazmem i od tamtej pory myślał o wykorzystaniu tego medium jako narzędzia komunikacji oraz łączenia różnych grup.

Taką okazją był ogłoszony niedługo po wybuchu kryzysu humanitarnego na granicy polsko-białoruskiej nabór do Inkubatora pomysłów. Alek zgłosił się z pomysłem na zina współtworzonego przez osoby z doświadczeniem uchodźstwa. Ostatecznie zdecydował się przeprowadzić pilotaż innowacji w ośrodku dla cudzoziemców w Grupie koło Grudziądza. Znajduje się on z dala od dużych miast, a na miejscu brakuje oferty aktywizującej czy wzmacniającej mieszkańców.

Jak to zrobić, czyli jak krok po kroku wdrożyć u siebie innowację?

Proces przygotowywania zina pełni funkcje terapeutyczne i komunikacyjne oraz daje możliwość demokratycznej wymiany informacji lub doświadczeń przy jednoczesnym zapewnieniu uczestnikom i uczestniczkom pełnej dowolności i swobody ekspresji. Angażuje on osoby z doświadczeniem migracji i uchodźstwa w cykl warsztatów, które zwieńczone są publikacją. Opracowane materiały są następnie dystrybuowane w miejscach publicznych, a także prezentowane przez autorki i autorów wpisów podczas spotkań autorskich.

Wszystkie etapy odbywają się z poszanowaniem granic i autonomii uczestników – każda osoba sama decyduje, w jakim zakresie chce uczestniczyć w projekcie.

Innowacja składa się z trzech głównych części:

1. warsztatów,
2. zebrania i opracowania wpisów do zina,
3. spotkań autorskich.

CYKL WARSZTATÓW

otwarty dla wszystkich osób z ośrodka

PRZYGOTOWANIE WPISÓW

osoby, które zdecydowały się przygotować wpisy oraz zgodziły na ich publikację, otrzymały wynagrodzenie finansowe

PUBLIKACJA

dostępna za darmo w formie wydruku, jak i w formie cyfrowej

SPOTKANIA Z MIESZKAŃCAMI

premiera oraz spotkanie na żywo z chętnymi osobami przygotowującymi wpisy

PROMOCJA

dystrybucja zina do fundacji oraz centrów kultury w całej Polsce

W trakcie pilotażu innowatorzy zdecydowali się na cykl trzech głównych warsztatów (trwających około czterech godzin każdy), spotkanie wprowadzające na początku procesu i konsultacje po drugim warsztacie.

Podział jednak może być inny, np. sześć warsztatów po dwie godziny każdy. Istotne jest też, aby łączna liczba godzin samego procesu warsztatowego wyniosła minimum 12–15.

REKRUTACJA

Pilotażowe warsztaty były poprzedzone wizytą informacyjną, podczas której koordynator i tłumaczka przedstawili się personelowi oraz opowiedzieli o projekcie i zaprosili do udziału osoby przebywające w ośrodku. Warto określić z góry daty warsztatów tak, aby uczestnicy i uczestniczki mogli zaplanować swoje uczestnictwo z wyprzedzeniem oraz mieli świadomość ram czasowych projektu. Dobrą praktyką jest również powieszenie plakatu lub rozdanie ulotek informacyjnych o rozpoczęciu działania.

SPOTKANIE WPROWADZAJĄCE

Celem spotkania wprowadzającego było wzajemne poznanie się i zmapowanie tematów interesujących dla osób przebywających w ośrodku. Na spotkaniu innowatorzy opowiedzieli o projekcie, ustalili zasady uczestnictwa, a następnie w formie warsztatowej wyłonili kilka wątków, które byłyby ciekawe dla uczestniczek i uczestników. Tematy, które najczęściej się powtarzały, to: kultura polska, ekologia i kuchnia. Do tak wyłonionej tematyki dodali element warsztatowy, który został zasugerowany przez uczestników i uczestniczki.

WARSZTAT PIERWSZY

Prawidłowe przeprowadzenie pierwszego spotkania jest dużym wyzwaniem – celem jest utrzymanie równowagi między merytoryczną

rozmową a luźną atmosferą oraz stworzenie przestrzeni dla uczestników do dzielenia się swoimi opiniami i doświadczeniami.

Cel: integracja grupy, poznanie się, zaoferowanie praktycznej wiedzy.

Proponowany czas trwania: 4 godziny plus przerwa (20 minut).

Osoby zaangażowane: łączniczka kulturowa i gościni specjalna, która prowadziła warsztat dotyczący polskiej kultury oraz warsztat psychologiczny na temat rezyliencji psychicznej, tłumacz bądź tłumaczka.

WARSZTAT DRUGI

Wstępem do drugiego warsztatu była krótka prezentacja idei zina oraz pokazanie przykładowych realizacji. Warsztat ten skupiony był na ekspresji twórczej, wspólnej oraz indywidualnej pracy manualnej. Istotnym aspektem jest to, aby pod koniec spotkania powstały już pierwsze materiały wizualne, które stanowią pierwsze szkice do dalszej pracy, ale – jeśli dana osoba tak zdecyduje – mogą też być finalnym wpisem. Dzięki temu uczestniczki i uczestnicy widzą fizyczne efekty swojej pracy, co daje lepsze wyobrażenie na temat tego, czym mają być ich wpisy. W trakcie pilotażu innowatorzy mieli ze sobą skaner, dzięki czemu możliwe było zobaczenia efektów na komputerze.

Cel: dalsza integracja grupy, pobudzenie kreatywności, przygotowanie pierwszych materiałów do zina.

Proponowany czas trwania: 4 godziny plus przerwa (20 minut).

Osoby zaangażowane: osoba prowadząca warsztat kreatywny (w pilotażu była to artystka wizualna zajmująca się językiem oraz sztuką wizualną) oraz tłumacz bądź tłumaczka.

KONSULTACJE

Innowatorzy przeprowadzili również otwarte konsultacje dla chętnych, dające możliwość omówienia wpisów indywidualnie lub przeprowadzenia wspólnej burzy mózgów z osobami, które chciały omówić lub doprecyzować, o czym pisać lub co mogą przygotować do zina. Warsztaty te miały formułę otwartą. W tym wypadku było to spotkanie grupowe, na którym koordynator projektu wraz z osobą odpowiedzialną za przygotowanie zina do druku konsultowali z uczestnikami i uczestniczkami, na jakim etapie są ich wpisy. Tego dnia zbierali też gotowe wpisy od osób, które je ukończyły. Po konsultacjach uczestnicy i uczestniczki mieli dwa tygodnie, aby przesłać pozostałe wpisy.

PRODUKCJA ZINA

Istotne jest sprecyzowanie wyglądu zina jeszcze przed rozpoczęciem warsztatów. Chodzi o przekazanie osobom współtworzącym publikację ram projektowych (format, technika druku czy maksymalna liczba stron). Elementy publikacji takie jak tytuł, kolor, kolejność stron i przede wszystkim treść stanowić mogą część drugiego warsztatu, podczas którego będzie się dyskutować i wspólnie podejmować decyzje.

Wymagania techniczne dotyczące indywidualnych wpisów:

- wymiar – w naszym wypadku był to format A5,
- technika – dowolna, można używać flamastrów, długopisów, ołówka, tuszu – jednak dla odpowiedniego kontrastu postanowiliśmy, że tylko w czarnym kolorze,
- informacja – podanie adresu e-mailowego, na który można wysłać wpisy, oraz numeru telefonu do kontaktu w razie pytań,
- data oddania prac,
- odpowiednie podpisywanie prac uczestników i uczestniczek, aby było wiadomo, do kogo należy dany skan.

WARSZTAT TRZECI

Podsumowujący, przeprowadzony po wydrukowaniu publikacji. Celem warsztatu było podsumowanie procesu. Podczas niego przyjrano się wydrukowanej publikacji, omówiono ją oraz przygotowywano się do spotkań autorskich (spotkań z mieszkańcami).

Cel: rozdanie wydrukowanych publikacji, omówienie oraz przygotowanie planu spotkań autorskich.

Proponowany czas trwania: 3,5 godziny plus przerwa (20 minut).

Osoby zaangażowane: osoba prowadząca warsztat, tłumacz bądź tłumaczka.

PROMOCJA – SPOTKANIA AUTORSKIE

Od początku innowatorzy wiedzieli, że zin jest swojego rodzaju pretekstem do poznania osób z ośrodka oraz narzędziem, które da możliwość spotkania. Zin pełni jeszcze jedną funkcję, być może najważniejszą – jest prezentem, okazją do rozmów z mieszkańcami oraz do wyjścia poza teren ośrodka.

W ramach promocji zorganizowano trzy spotkania w miastach położonych niedaleko ośrodka. Kluczowa podczas ich organizacji jest współpraca z lokalnymi fundacjami lub stowarzyszeniami, które pomogą w promocji wydarzenia. Jest to niezwykle istotne szczególnie w przypadku, gdy nie posiada się sieci kontaktów w danym mieście. Na dwa tygodnie przed wydarzeniami rozpoczęto promocję. W tym celu powieszono plakaty w mieście, udzielono krótkiego wywiadu w lokalnej telewizji oraz radiu, a także udostępniono wydarzenia na lokalnych serwisach ogłoszeniowych. Na spotkanie (premierę) z mieszkańcami przyjechało 12 osób z ośrodka oraz przyszło około 30 osób z zewnątrz.

O czym szczególnie warto pamiętać?

Zespół

Ze względu na charakter pracy z osobami w różnej kondycji psychofizycznej niezbędne jest odpowiednie dobranie członków i członkiń zespołu, który musi zapewnić przede wszystkim bezpieczne ramy. Doświadczenie z pilotażu podpowiada, że powinien się on składać z:

- **koordynatora** lub **koordynatorki** – osoby łączącej i ustalającej terminy warsztatów, harmonogram konsultacji i spotkań oraz organizującej miejsca i logistykę dojazdów,
- **osoby z doświadczeniem psychologicznym prowadzącej warsztat kreatywny,**
- **tłumacza** lub **tłumaczki.**

Poniższe osoby nie są co prawda konieczne do przeprowadzania warsztatów, ale warto mieć je w zespole:

- **łącznik kulturowy** bądź **łączniczka kulturowa** – w trakcie pilotażu była to osoba, która przebywała kiedyś w ośrodku dla uchodźców, a obecnie jest zaangażowana w aktywną pomoc osobom z doświadczeniem migracji i uchodźstwa; podczas warsztatów podzieliła się praktycznymi wskazówkami, gdzie i jak szukać pomocy po wyjściu z ośrodka oraz jak być aktywnym jeszcze przed jego opuszczeniem;
- **specjalista** lub **specjalistka** – w trakcie pilotażu specjalistką była osoba, która prowadziła warsztat dotyczący polskiej kultury oraz warsztat psychologiczny o rezyliencji psychicznej (specjalizacja tej osoby powinna być oczywiście dopasowana do potrzeb uczestników i uczestniczek);
- **osoba do opieki nad małymi dziećmi**, które nie mogą wziąć czynnego udziału w warsztatach, ale dzięki zapewnionej opiece rodzice mogą uczestniczyć w procesie.

Miejsce

Kluczowy jest wybór miejsca przeprowadzenia innowacji. W pilotażu wybór padł na ośrodek w Grupie koło Grudziądza – ze względu na niewielką ofertę zajęć dla osób przebywających w ośrodku (poza lekcjami języka polskiego) oraz kontakt z fundacją, która ułatwiła innowatorowi kontakt z ośrodkiem.

Oczywiście w pierwszym kroku trzeba odwiedzić ośrodek. Zgodę na wejście do niego uzyskuje się poprzez aplikację Urzędu do Spraw Cudzoziemców w Warszawie (innowator poleca aplikowanie o wyrażenie zgody na cały okres działań, nie tylko na pojedyncze wejścia). W trakcie pilotażu pierwsza wizyta była okazją do poznania osób pracujących w ośrodku, obejrzenia sali i rozwieszenia plakatów informujących o planowanych warsztatach.

Czy to działa, czyli jak innowacja pomaga odbiorcom?

Dla osób przebywających w ośrodku innowacja stała się platformą do wyrażania swoich emocji i przemyśleń, co miało działanie wzmacniające i stanowiło źródło bardzo istotnego w tych warunkach poczucia sprawczości. Angażując się w tworzenie zina, uczestnicy i uczestniczki zdobyli nowe kompetencje i praktyczne doświadczenie. Udział w tym procesie był sposobnością do samorozwoju, pełnił też funkcję odskoczni od życia codziennego w ośrodku, a dzięki swojej cykliczności zapewnił uczestniczkom i uczestnikom regularne zajęcia. Wspólny udział w warsztatach pozwolił na zdobycie narzędzi samodoskonalenia i zarządzania swoimi emocjami.

Podobało mi się absolutnie wszystko, od prezentacji po komunikację i wsparcie.

uczestniczka warsztatów

Znaczna część badanych deklarowała, że innowacja miała pozytywny wpływ na ich samopoczucie. Uczestnicy i uczestniczki warsztatów podkreślali, że mieli kontakt z przyjaznymi i wspierającymi ludźmi, zyskali nadzieję na przyszłość, nauczyli się lepiej radzić sobie ze stresem, przekonali się co do swoich umiejętności (pisarskich, językowych itp.).

Zdobyłam bezcenne doświadczenie w nauce języka i kultury, otrzymałam wsparcie, którego bardzo potrzebowałam.

uczestniczka

Dzięki innowacji w ośrodku udało się stworzyć grupę osób, która poznała się lepiej, a dzięki tłumaczeniom wszystkie osoby były włączone w rozmowy i miały możliwość wypowiedzenia się. Najwięcej emocji budziły jednak spotkania autorskie – zarówno wśród osób z ośrodka, jak i mieszkańców. I być może to jest najbardziej innowacyjny i warty podkreślenia element.

Takie spotkania powinny być na przykład obowiązkowe dla młodzieży, żeby zobaczyli innych ludzi, że oni wcale nie są inni, że mają te same problemy, troski i że im jest naprawdę trudno odnaleźć się w obcym kraju. To było w ogóle coś nowego nie tylko dla mieszkańców, ale i dla mnie. Bo pierwszy raz miałam możliwość zobaczyć taką oddolną publikację i to fantastyczny pomysł. I myślę, że byłoby dobrze, jeżeli można by nawet powtórzyć coś takiego.

lokalna działaczka z Grudziądza

Ile to kosztuje?

Przygotowanie zina wiąże się oczywiście z kosztami. Poniżej zostały zaprezentowane podstawowe koszty, ale mają one charakter orientacyjny. Organizacja pracy, podział obowiązków może inaczej wyglądać w przypadku różnych grup.

- Honorarium osoby prowadzącej warsztaty – 150 zł za godzinę warsztatu, zalecana liczba godzin warsztatowych to 12.
- Koszty tłumaczeń (w trakcie zajęć oraz gotowych publikacji) – 120 zł za godzinę pracy.
- Tłumaczenie tekstów (publikacja) – 600 zł.
- Opracowanie graficzne publikacji – 700 zł.
- Wydruk publikacji – około 4 zł za sztukę (zalecany minimalny nakład to 300 sztuk).
- Koszty koordynacji i promocji – 1500 zł.
- Materiały plastyczne – min. 300 zł dla grupy 30-osobowej.

Łączny koszt organizacji warsztatów, zapewnienia tłumaczenia, opłacenia prowadzącej lub prowadzącego warsztaty oraz wydruku 300 egzemplarzy publikacji wyniesie około 8000 zł.

Kto za tym stoi, czyli o autorze innowacji

Aleksander Grzybek – absolwent Falmouth University oraz Instytutu Kultury Polskiej na Uniwersytecie Warszawskim. Pracuje kreatywnie, zajmuje się komunikacją wizualną oraz projektami zaangażowanymi społecznie. Pracuje w różnych sektorach – z instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi, niezależnymi inicjatywami i jako asystent artystów, łącząc kulturę i sztukę z aktywizmem.

Opracowanie graficzne zina:

Zuzanna Głód, Aleksander Grzybek

Prowadzenie warsztatów:

Chawa Bugajewa, Patrycja Ziółkowska,
Ada Rączka, Zuzanna Głód

Tłumaczenia zina: Oksana Kolisnyk

Więcej informacji

<https://inkubatorpomyslow.org.pl/innovacja/zine-wspoltworzony-przez-osoby-przebywajace-w-osrodku-dla-cudzoziemcow>

<https://grupa-zine.pl>

Kontakty

Aleksander Grzybek

zine.grupa@gmail.com

Maria Lewandowska-Woźniak

Inkubator pomysłów prowadzony przez Fundację Stocznia

innovacje@stocznia.org.pl

(22) 378 39 73

inkubator pomysłów

Niecodzienne rozwiązania codziennych problemów

Tekst: Ida Bocheńska

Redakcja i korekta: Urszula Drabińska

Zdjęcia: Danyil Potopaiev (str.5), Zuza Głód (str. 6, 14 i 15)

Projekt i skład: Kotbury, www.kotbury.pl

czerwiec 2023

Laboratorium
Innowacji
Społecznych

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

